

**VANTAAN VANHUSNEUVOSTON LAUSUNTO KOSKIEN HSL:N
TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMAA VUOSILLE 2024-2026**

Joukkoliikenne on pääkaupunkiseudulla merkittävän yhteiskunnallisen haasteen edessä. Joukkoliikenteen kehittäminen sekä sen käyttäjämäärän merkittävä lisääminen ei ole ainoastaan HSL:n talouden vaan koko yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta entistä tärkeämpää ja kiireellisempää. Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi on välttämätöntä siirtyä mahdollisimman paljon yksityisautoilusta joukkoliikenteen käyttöön.

Ikäihmisten määrä on koko maassa, mutta erityisesti Vantaalla huimassa nousussa. Sofia Tennilän diplomityössä (Aalto-yliopisto 2021) selvitettiin Helsingin seudun 65 vuotta täyttäneiden liikkumista ja liikkumiseen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimuksessa käytettiin HSL:n vuonna 2018 tehdyn liikkumistutkimuksen aineistoa. Siinä todetaan, että ikääntyneet tekevät vähemmän matkoja kuin koko väestö. Kuitenkin viime vuosikymmeninä matkojen määrä on lisääntynyt, mikä johtuu tulotason parantumisesta, terveydentilan kohentumisesta ja aktiivisemmista elämäntavoista.

Ikäihmiset kasvavana julkista liikennettä käyttävänä kohderyhmänä on siis syytä ottaa huomioon myös talous- ja toimintasuunnittelun yhteydessä entistäkin suunnitelmallisemmin. Vanhustenhuollon nousevien kustannusten hillitsemiseksi ikäihmisiä tulee kaikin keinoin kannustaa ja aktivoida liikkeelle huolehtimaan henkisestä ja fyysisestä toimintakyvystään. Toimiva ja edullinen joukkoliikenne on avainasemassa mahdollistamassa tätä.

Kun työmatkoja julkisilla tekevien liikkuminen on muuttunut epävarmemmaksi, on erityinen syy pyrkiä kiinnittämään tämä kasvava joukko ikäihmisiä julkisen liikenteen käyttäjäksi, jotta nousijamäärätavoitteisiin päästään myös tulevaisuudessa.

Vantaan vanhusneuvosto edellyttää, että Vantaan kaupungin edustajat edistävät omilla toimillaan sekä lausunnoillaan sitä, että ikäihmiset pystyisivät käyttämään joukkoliikenteen palveluja mahdollisimman paljon, mahdollisimman pitkään ja mahdollisimman edullisesti.

Vanhusneuvoston esittämät tarkemmat toimenpide-ehdotukset talous- ja toimintasuunnitelmaan

Ikääntyvän väestön näkökulmasta keskeisiä asioita joukkoliikenteessä ovat matkojen edulliset hinnat, joukkoliikenteen turvallisuus, linjastojen kattavuus, suorat yhteydet sekä pysäkkien läheisyys.

Yleisesti HSL:n talous- ja toimintasuunnitelmaan tulisi ehdottomasti sisältyä oma osionsa ”Ikäihmiset joukkoliikenteen käyttäjinä”. Nyt ikäihmisten tilannetta on sivuttu ohimennen vain sivulauseessa.

1. Lippujen hinta ja ostaminen

On palautettava 50 % alennus kertalipun hintaan. Ikäihmiset eivät välttämättä pysty sitoutumaan kalliimman kausilipun hankkimiseen, koska käyttötarpeessa on runsaasti vaihteluita mm. terveydentilan takia. Alennettua päivälippua voisi kokeilla ruuhkahuippujen välissä esimerkiksi klo 9–15 välisenä aikana.

Vantaalaisten ikäihmisten yhdenvertaisuuden kannalta on erityisen tärkeää, että Tikkurila saataisiin sisältymään AB-vyöhykkeeseen. Tikkurilan suuralueella asuu paljon ikäihmisiä, nyt he maksavat Helsingin-matkasta 2 euroa enemmän kuin toisella suuralueella Myyrmäessä asuvat. Vyöhykejaon olisi hyvä olla mahdollisuuksien mukaan yhtenäinen saman kunnan alueella.

Lähimaksu tulee ottaa pian käyttöön kaikissa liikennevälineissä. Matka pitäisi pystyä maksamaan myös pankkikortilla. Ikäihmisillä ei välttämättä ole osaamista HSL- sovelluksen käyttöön ja matkakortin lataamiseen. Lähimaksulla maksaminen helpottaisi myös julkisia satunnaisesti käyttäviä (esim. pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvat tai turistit).

Tärkeää on seurata eri lipputuotteiden myynnin kehitystä ikääntyvän väestön osalta sekä laatia toimenpideohjelma siitä, miten HSL pyrkii vastaamaan tämän käyttäjäryhmän erityistarpeisiin ja miten ikäihmisiä erityisesti kannustetaan tulevaisuudessa vieläkin vahvemmin joukkoliikenteen käyttäjiksi.

2. Joukkoliikenteen turvallisuus

Yhdenvertaisuus ja turvallisuussyistä rollaattoria käyttävien tulisi saada matkustaa busseissa ilmaiseksi kuten lastenvaunuja työntävien matkustajien.

Bussinkuljettajien koulutuksessa ja bussioperaattorien valinnassa tulisi korostaa ikääntyneiden matkustajien turvallisuuteen, että he aina varmistavat sen, että sekä bussiin nousu, maksaminen ja istuutuminen sekä bussista poistuminen tapahtuu turvallisesti.

3. Linjastot, suorat yhteydet sekä pysäkinvälit

Matkaketjut merkitsevät lisääntyneitä vaihtoja, ja niihin liittyy erilaisia turvallisuusriskejä, myös pelkoa eksymisestä. Vaihdot ovat ikäihmisille hankalia. **Siksi on tärkeää, pysäkkien välit ovat mahdollisimman lyhyet, jotta julkisen liikenteen piiriin pääsee helpommin.** Moni ikääntynyt ihminen joutuu käyttämään julkista liikennettä lyhyilläkin matkoilla.

Sujuvia matkaketjuja suunniteltaessa, tulee ottaa myös kaikki muut kohderyhmät huomioon kuin vain työmatkaliikkujat.

Palvelulinjoja suunniteltaessa olisi hyvä ottaa jo varhaisessa vaiheessa alueiden ikäihmiset ja esimerkiksi kuntien vanhusneuvostot vahvemmin mukaan, jotta voitaisiin varmistaa palvelulinjojen optimaalisimmat sijainnit ja reitit.

Hyväksytty vanhusneuvoston kokouksessa 7.8.2023.